

7/16868

GK 53

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.00/610 1171 10.02.2011
KONU : Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Kütahya Milletvekili Sayın Prof. Dr. Alim İŞİK'ın Başbakanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'a tevcih ettikleri ve Sayın Başbakanımızın da kendileri adına tarafımca cevap verilmesini tensip etmiş oldukları, **7/16868 esas no.lu yazılı soru önergesinde** yer alan konulara ilişkin Şeker Kurumu Başkanlığından alınan görüşler doğrultusunda hazırlanan cevabımız aşağıda açıklanmıştır.

Şeker pancarı, ülkemiz için vazgeçilmesi mümkün olmayan bir üründür. Şeker üretiminin sürdürülebilirliği ise; şeker pancarı tarımının ekiminden fabrikaya teslimine kadar disiplin içerisinde ve münavebe sistemine uygun şekilde sözleşmeli olarak yürütülmesi ile mümkündür. Bu gerekçelerle de 4634 sayılı Şeker Kanunu ve ilgili mevzuat, sözleşmeli ve münavebeye uygun pancar tarımını öngören bir modeli hüküm altına almıştır.

Pancar üretimine ilişkin usul ve esaslar; şeker üretiminin, dolayısıyla hammaddesi olan pancar üretiminin de yurtiçi şeker talebini karşılayacak düzeyde gerçekleştirilmesini amaçlayan 4634 sayılı Şeker Kanunu'na dayanılarak çıkarılan ve 28.06.2002 tarih, 24799 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Hammadde ve Şeker Fiyatları Yönetmeliği ile düzenlenmiştir. Söz konusu yönetmelik gereği; Şeker Kurulu tarafından tespit edilerek şirketlere tahsis edilen şeker kotalarının garantisi için gerekli hammaddenin temini amacıyla, şeker fabrikası işleten gerçek ve tüzel kişiler ile üreticiler ve/veya temsilcileri arasında sözleşme düzenlenmesi gerekmektedir. Bu sözleşme, sadece pancar satış sözleşmesi olmayıp, gözetim altında pancar üretim sözleşmesidir ve pancar ekiminden önce düzenlenmesi gerekmektedir. Sözleşmede; pancar fiyatları ve miktarı, münavebe, üretim şartları, teslim ve alım şartları, bedel ödemeleri, anlaşmazlıkların çözümü gibi usul ve esaslara yer verilmesi zorunludur. Üreticiler pancar ekiminden önce belirlenen fiyatlar ve sözleşme şartlarını dikkate alarak, pancar üretim faaliyetinde bulunup bulunmayacaklarına pancar ekiminden önce karar verme inisiyatifine sahip olmaktadır. Böylelikle Yönetmelik, pancar üreticilerinin haklarının gözetilmesini hukuken düzenleme altına almıştır. Yönetmeliğin 4'üncü maddesi hammadde teminini, 5'inci maddesi fiyatının nasıl belirleneceğini düzenlemektedir. Şirketler, pancar üretim ve temin faaliyetinde Yönetmelikler ve Şeker Kurulu Kararları doğrultusunda hareket etmek durumundadırlar.

Hammadde ve Şeker Fiyatları Yönetmeliği'nin 4'üncü maddesi 7'nci fıkrasında yer alan; "Hammaddenin teslim alınacağı alım merkezi, alımların başlama ve bitiş tarihleri ile ilgili esaslara sözleşmede yer verilir. Alım merkezine kadar olan hammadde taşıma ücretinin taraflardan hangisine ait olduğu ve ne şekilde tespit edileceği hükme bağlanır. Mücbir sebepler ve uygulama esasları belirlenir. Mücbir sebepler dışında üretilmesi taahhüt edilen A ve B kotası hammadde miktarından noksan hammadde teslim edilmesi halinde uygulanacak müeyyideler açıklığa kavuşturulur. Üreticilerce alım merkezinde teslim edilen hammaddedeki firenin tespitine ilişkin usul ve esaslar ile, fire tespiti sırasında üreticileri temsilen gözlemci bulundurulmasına olanak sağlayacak hükümlere yer verilir." hükmü ile 5'inci madde 4'üncü fıkrasında yer alan "Bedele esas polarizasyon değerinin tespiti için numune alma ve analiz esnasında üreticileri temsilen gözlemci bulundurulabilmesine olanak sağlayacak hüküm ve esaslar Sözleşmede yer alır." hükmü gereğince tüm şirketler pancar ekiminden önce düzenledikleri sözleşmelerde bu usul ve esaslara yer vermekle yükümlüdürler.

/..

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.610/ **1171** 10.02.2011
KONU : Soru Önergesi

-2-

4634 sayılı Şeker Kanunu ile verilen görevleri yürütmek üzere Şeker Kurumu kurulmuştur. Şeker Kanunu ve Hammadde ve Şeker Fiyatları Yönetmeliği'nde yer alan düzenlemelerin takibi de Şeker Kurumu tarafından yapılmaktadır. Bu kapsamda Kurum, her yıl Pancar Üretim Sözleşmelerinin, yönetmelik hükümlerine uygun olarak hazırlayıp hazırlanmadığını kontrol etmektedir. Ayrıca, pancar fiyat, üretim ve hasadına ilişkin diğer gerekli verileri şirketler bazında aylık olarak izlemekte ve mevzuata aykırı tespitlerin bulunması halinde, idari işlem tesis etmektedir.

Bütün şirketler özel veya kamu ayrımı olmaksızın düzenlemiş oldukları, Pancar Üretim Sözleşmelerinde, yukarıda belirtilen yönetmelik hükümleri doğrultusunda yer alması gereken tüm maddelere yer vermek zorundadır. Bununla birlikte, sözleşmede yer alması gereken bu maddelerdeki hükümler; fabrikanın pancar işleme ve depolama kapasitesi, iklim şartları, pancar temin edilen yerlerin ulaşım durumu gibi birçok konu dikkate alınarak şirket ile çiftçinin mutabakatına göre belirlenmektedir.

Kütahya Seker Fabrikası A.Ş. tarafından düzenlenen 2010 yılı Pancar Üretim Sözleşmesi'nin 6'ncı maddesinde "Üreticiler, pancarlarını fabrika merkezine teslim ederler. Zorunluluk halinde üreticinin bağlı olduğu fabrika merkezinde pancar alımı yapılamaması durumunda pancarlar, şirketin uygun göreceği alanlarda alınır. Pancar alımlarına başlama ve son alım tarihleri, şirketçe belirlenir ve 10 gün öncesinden yazılı tebligatla üreticilere duyurulur. Alımların başlama tarihinin tespitinde, fabrikaların işleme kapasitesi yıllık ürün, pancarın gelişme durumu gibi hususlar, grev ve lokavt gibi özel haller, deprem, sel vb. doğal afetler göz önünde bulundurulur. Pancarlar, şirketçe hazırlanan ve üreticilere duyurulan bir program dahilinde alınır. Üreticiler, şirketin alım organizasyonuna ve programlarına uymayı öngörülen gün ve zamanda belirlenen fabrika merkezine teslimini taahhüt ederler." hükmü yer almaktadır. Şirket ve üreticiler (çiftçiler) bu hüküm doğrultusunda hareket etmek durumundadırlar. Hükmün aksine bir uygulama ve anlaşmazlık söz konusu ise imzaladıkları Pancar Üretim Sözleşmesinin 19'uncu maddesinde yer alan "İşbu sözleşme ve ekinde doğacak bilumum anlaşmazlıkların ve davaların rüyet ve halline Kütahya Mahkeme ve İcra Dairelerinin yetkili olduğunu taraflar şimdiden kabul etmişlerdir." hükmü gereğince konuyu Kütahya mahkemelerine taşıma hakları bulunmaktadır.

Diğer taraftan, 2010 yılında şeker pancarının polar şeker yüzdesinde ülke genelinde önceki yıla göre 1-2 puanlık düşüşler olmuştur. Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş.deki polar şeker düşüşü de ülke geneli ile paralellik arz etmektedir.

Şeker pancarında optimum şeker oluşumu gece 9-13°C, gündüz ise 23-27°C sıcaklık değerleri arasında gerçekleşmektedir. Gece 15°C, gündüz ise 29°C'yi geçen sıcaklıklar solunumu ve terlemeyi artırdığı için şeker oluşumu azalmaktadır. Solunumun ve terlemenin yol açtığı şeker kayıpları özellikle kurak ve sıcak dönemlerde büyük boyutlara ulaşmaktadır. 2009/2010 pazarlama yılında, ülkemizde pancarın gelişme dönemine karşılık gelen yaz aylarında özellikle gece sıcaklıklarının önceki yıllar ortalamasının üzerinde olması nedeniyle, polar şeker oranında düşüş gözlenmesi normal kabul edilmektedir.

/..

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.610/ 1171 10.02.2011
KONU : Soru Önergesi

-3-

Şeker pancarı depolanabilir nitelikte olmayıp, hasadından itibaren en geç 20-90 gün içerisinde mamule dönüştürülmesi gereken organik bir üründür. Şeker pancarı diğer tarımsal ürünler (mısır, buğday v.b.) gibi piyasada dolaşarak pazar arayan dayanıklı yapıda bir ürün değildir. Alınan pancarların aynı anda işlenmesi mümkün olmadığından, pancarın bozulmasını önlemek, silo ve nakliye kayıplarını gidermek, pancardaki kırılma ve ezilmeleri azaltmak için çiftçiler tarafından hasat edilen pancarların bir program dahilinde alınması gerekmektedir. Bu nedenle randevulu sistem hem şirket, hem de çiftçi tarafından uyulduğu takdirde her iki tarafın da mağduriyetine neden olmayacak en uygun pancar alım sistemidir. Sözleşmede yer alan hükümlerin aksine bir uygulama ve anlaşmazlık söz konusu ise imzalamış oldukları Pancar Üretim Sözleşmesinin 19'uncu maddesinde yer alan hüküm gereğince konuyu Kütahya mahkemelerine taşıma hakları bulunmaktadır.

"Hammadde ve Şeker Fiyatları Yönetmeliği" gereğince düzenlenen Pancar Üretim Sözleşmesi'nde, üreticilerce alım merkezinde teslim edilen hammaddedeki firenin tespitine ilişkin usul ve esaslar ile, fire tespiti sırasında üreticileri temsilen gözlemci bulundurulmasına olanak sağlayacak hükümlere yer verilmesi zorunludur. Kütahya Şeker Fabrikası A.Ş. tarafından düzenlenen 2010 yılı Pancar Üretim Sözleşmesi'nin 7'nci maddesinde, "Üreticiler, teslim edecekleri pancarlardan kuyruk ve baş kesimi gereği %5 fire kesilmesini kabul ederler. Pancardaki yaprak, toprak, çamur vb. gibi yabancı madde miktarı, fire tespit görevlisi veya ekibi tarafından fabrika merkezinde gözle muayene veya analiz yoluyla belirlenir, %5 kuyruk ve baş kesimi firesi ilave edilerek, pancarın firesi bulunur. Fire tespiti için numune alımı, kantar tartımından önce yapılır. Analiz için alınan numune miktarı, pancar fabrikaya, traktör, kamyon veya tır ile taşınma hallerinde belirli kilogramlardan aşağı olmamak üzere üreticinin pancarına ilave edilir. Fire tespiti sırasında üretici ve/veya temsilcisi gözlemci olarak bulunabilir. Gözlemci olarak bulunmaması, belirlenen fireyi kabul etmiş sayılır. Ayrıca, bu kapsamdaki pancarlar şirket tarafından çalıştırılacak pancar temizleme makinesinden geçirebilir. Bu durumda temizleme bedeli ilgili üreticinin borcuna kaydedilir. Temizleme bedeli kampanya döneminden önce şirket tarafından belirlenerek üreticilere tebliğ edilir. Bununla birlikte üreticiler, fireye direk etkili (hasat ve/veya yükleme şekli) olabilecek tüm önlemleri almakla yükümlüdür. Üretici tarafından teslim edilen pancarın firesi %15-20 fire oranlarında ise talep halinde ikinci kez analiz yapılır. Bu durumda ikinci analiz sonuçları kesindir." hükmü yer almaktadır. Fire tespitinin bu hüküm çerçevesinde yürütülmesi gerekmektedir.

Kütahya Şeker Fabrikaları A.Ş.deki %56 oranındaki kamu hissesi, 30/09/2004 tarih ve 2004/93 sayılı ÖYK (Özelleştirme Yüksek Kurul) Kararı ile (2004/2005 pazarlama yılı içinde) özelleştirilmiş ve özelleşme sonrasında başlayan ilk pazarlama yılı 2005/2006 olmuştur. Yıllar itibariyle çiftçi firesi ortalaması aşağıda verilmiştir.

/..

T.C.
BAŞBAKANLIK
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı

SAYI : B.02.1.ÖİB.0.65.00.610/ **1171** 10.02.2011
KONU : Soru Önergesi

-4-

Pazarlama Yılları	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Çiftçi Firesi %	6,83	7,49	7,06	7,16	10,82	15,33	10,95	10,69	10,33

Pancarın ekiminden fabrikaya teslimine kadar olan süreç 4634 sayılı Şeker Kanunu ve Hammadde ve Şeker Fiyatları Yönetmeliği ile düzenlenmiş bulunmaktadır. Bu kapsamda şeker üreticisi ile pancar üreticisi arasındaki sözleşmede yer alması gereken maddeler konuları itibariyle düzenleme altına alınmıştır. Ancak, pancar üretim sözleşmesinde yer alan maddelerdeki hükümler, bu konularda sağlanan mutabakatlar çerçevesinde şeker üreticisi ile pancar üreticisi arasında belirlenmektedir. Sözleşme ile hüküm altına alınan hususlara hem şeker, hem de pancar üreticisi uymakla yükümlüdür. Eğer sözleşme hükümlerine aykırı bir durum nedeniyle mağduriyet söz konusu olursa, bunun da çözüm yeri yine sözleşmeye göre Kütahya mahkemeleridir.

Bilgilerinize arz ederim.

Mehmet ŞİMŞEK
Maliye Bakanı